

Počátky ve filosofii / Východiska ve filosofii / Filosofie – principy

Filosof musí se svým filosofováním někde začít. Mluvíme o tom někdy také jako o východisku, o výchozích počátcích či principech. Ty nemusí být filosofovi hned od počátku v plnosti jasné a průhledné. Leccos z nich se objasní teprve dodatečně, v reflexi, leccos vyjasní také kritika ze strany jiných filosofů, ať už podobně nebo dokonce i jinak orientovaných. Takové „počátky“ a taková „východiska“ znamenají ve filosofii hodně, ale nikoliv všechno. To je zřejmé už z toho, že filosof se pokouší něco vyjasnit, co zprvu jasné nebylo. (Připusťme pro začátek takovouto málo říkající formulaci.) Filosof tedy nemá hned od počátku poznání, ale dostává se k němu právě myšlením. Filosofické myšlení tedy nezačíná tím, co ví, ale tím co neví, tj. táže se na to, co neví. Filosofické myšlení má své jméno odvozeno právě z této základní filosofické zkušenosti: z nejasnosti, z názoru, který jsme přijali nebo jen slyšeli bůhví od koho a který se nám nezdá, z hlubokých pochybností a později už takřka ze cviku a z rutiny, se nám ve filosofii otvírají otázky, staví se před nás jako výzvy a dokonce jako pobídky a závazky: tady je Rhodus ! tady musíš skočit! Na samém počátku a východisku nemůže tak docela záležet, protože otázka míří nikoli k tomu, co vyplývá z toho, co víme, nýbrž právě naopak to, co víme, je podrobena přezkoumání, nakolik to skutečně víme a nakolik si jen (většinou neoprávněně) myslíme, že to víme. Tato kritická reflexe tu ovšem zdaleka hned nekončí, ale jde dál: kritickému přezkoumání je podrobena i východisko, z něhož byla otázka postavena (resp. pochopena). Cp když je ta otázka nesprávně položena? Co když je nutno ji přeformulovat, ba vůbec jinak myslit? Co když na jejím místě musí být postavena otázka jiná, vycházející z jiných předpokladů, východisek a počátků? Co když musíme jako východisko zvolit jiné „počátky“ a na jejich základě položit jinou otázku? Už z této úvahy vyplývá, že filosofie nemá žádných „nutných“ ani „přirozených“ počátků, ale že na počátcích, které zvolí (eventuelně převezme), tolik nezáleží, pokud je filosof připraven je v naléhavých případech zpochybnit a revidovat.

(Písek, 980819-1.)